

LIPIEC-SIERPIEŃ 2022

MONITOR CHINY- BAŁKANY

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu współpracy Chiny-EŚW oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersytet ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

LIPIEC-SIERPIEŃ 2022

WZMOCNIENIE PROPAGANDY CHRL W RUMUNII

Inicjatorem biuletynu informacyjnego ChinActiv w Rumunii jest ambasador Han Chunlin. Nowe narzędzie chińskiej dyplomacji zostało zainicjowane krótko po wizycie przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie oraz decyzji Tallina i Rygi o opuszczeniu formatu współpracy Chin z państwami regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Biuletyn informacyjny w obliczu licznych blokad legislacyjnych dla chińskiego biznesu w Rumunii ma zmienić postrzeganie chińskiej aktywności gospodarczej w kraju.

I.STOSUNKI BILATERALNE

8 lipca: ambasador Han Chunlin złożył wizytę w chińskich przedsiębiorstwach w Rumunii. Szef chińskiej misji dyplomatycznej odwiedził m.in. placówki Bank of China (Central and Eastern Europe Branch) oraz globalne centrum serwisowe Huawei. Co ciekawe, ambasador Han wyraził nadzieję, iż chiński biznes będzie wykorzystywał „mechanizmy platformowe” do rozwoju swojej działalności w kontekście inicjatywy Pasa i Szlaku oraz mechanizmu współpracy Chiny-EŚW. Zgodnie z praktyką chińskiej dyplomacji, od dłuższego czasu nie stosuje już ona liczbowej nomenklatury (16/17+1).

13 lipca: otwarto pierwszy odcinek czarnogórskiej autostrady Bar-Boljare zbudowanej przez chińskie firmy. Pierwszy odcinek o długości 41 kilometrów łączący Smokovac z Matsevo został otwarty. W ceremonii otwarcia uczestniczył prezydent Czarnogóry Milo Djukanovic, szef rządu Dritan Abazovic oraz Charge d’Affaires chińskiej ambasady w Czarnogórze Hua Yafang oraz delegaci firmy China Road and Bridge Corporation, którzy byli odpowiedzialni za budowę autostrady. W ramach 41-kilometrowego odcinka zbudowano 20 mostów i 16 tuneli a finansowanie projektu przypadło China Exim Bank.

16 lipca: bezpośrednie połączenie lotnicze między Serbią a Chinami. Operatorem bezpośredniego połączenia Belgradu i Pekinu jest Hainan Airlines. Docelowo w obsługę linii ma włączyć się również państwowy przewoźnik Air Serbia. Stanowi to powrót do regularnego połączenia między dwoma stolicami po 22 latach przerwy. Wówczas połączenie zostało wygaszone przez niskie zainteresowanie wśród podróżnych. Jak przekonywała Maja Stefanovic,

ambasador Serbii w ChRL, obecnie połączenie ma wspomóc współpracę na wszystkich szczeblach, w tym w szczególności wymianę międzyludzką i turystyczną.

22 lipca: były premier Rumunii udzielił wywiadu dla CGTN. Adrian Nastase, który w latach 2000-2004 jako szef rumuńskiego rządu dał się poznać jako zwolennik bliższej współpracy z Chinami, w superlatywach wypowiedział się o ostatnim dwudziestolecu w relacjach między ChRL a Rumunią. Rumuński polityk podkreślił również, iż Zachód nie może w arbitralny sposób przenieść wartości co do których społeczność międzynarodowa ma największe zastrzeżenia (m.in. w kwestii prawa człowieka), a każde państwo powinno mieć możliwość do suwerennych decyzji dotyczących jego przyszłości. Nastase oczekuje również, iż w podczas XX Zjazdu KPCh zostaną podjęte decyzje, które wyznaczą odpowiednie ramy dla rozwoju współpracy dwustronnej do 2050 roku.

24 lipca: raport o handlu między Chinami a Rumunią od stycznia do kwietnia 2022 roku. Ministerstwo Handlu ChRL powołując się na dane swojego rumuńskiego odpowiednika opublikowało dane o wartości handlu w pierwszych czterech miesiącach 2022 roku. Według powyższych statystyk, wymiana między państwami wyniosła 3,09 mld USD, co stanowi wzrost o 25,5% w analogicznym okresie ubiegłego roku. Chiny stały się największym partnerem handlowym Rumunii spoza UE.

25 lipca: Air Serbia będzie realizować połączenie z Belgradu do Tianjin? W kontekście inauguracji bezpośredniego połączenia Pekin-Belgrad, którego operatorem będzie Hainan Airlines Aleksandar Vucić przekazał informację o możliwym połączeniu do Tianjinu. Według planów, połączenie ma być uruchomione od października, niemniej projekt wciąż oczekuje na zgodę ze strony serbskiego rządu.

29 lipca: Ambasador ChRL w Bułgarii dokonał podsumowania chińskiej gospodarki w pierwszym półroczu 2022 r. Dong Xiaojun w sponsorowanym artykule na łamach bułgarskiego dziennika podkreślił, iż chińska gospodarka od kwietnia odnotowała silne odbicie makroekonomiczne w kształcie litery „V”. Za przyczynę spadków wskaźników od lutego do kwietnia wskazał nasilenie się pandemii koronawirusa oraz zwiększenie się „globalnych zawirowań”. Zgodnie z linią płynącą z Pekinu, ambasador ChRL w Bułgarii nie odniósł się do negatywnych skutków rosyjskiej agresji w Ukrainie na chińską gospodarkę. Chiński PKB w pierwszym półroczu 2022 roku osiągnął 56,26 mld CNY (8,68 mld USD), co miało stanowić wzrost o 2,5% rdr. Były to wyniki dalece odmienne niż te oczekiwane, niemniej ambasador wyraźnie podkreślił, iż „produkcja

przemysłowa jak i eksport ChRL odbiły się od dna, inwestycje stale rosną a popyt stopniowo ożywił się”.

1 sierpnia: chińskie firmy konkludują umowę na budowę elektrowni na biomasę w Serbii. Konsorcjum firm China Energy Construction International Group oraz Tianjin Electric Power Construction podpisało umowę EPC na projekt elektrowni na biomasę o mocy 2x10 MW w Wojwodinie. Będzie pierwszy projekt tego typu na Półwyspie Bałkańskim. Informacje dotyczące wartości oraz czasu realizacji projektu nie zostały przekazane opinii publicznej.

1 sierpnia: nowe chińsko-serbskie połączenie kolejowe. Według przekazów medialnych, pierwsze próby stworzenia regularnej kolejowej linii towarowej między Chinami a Serbią zostały podjęte dwa lata temu, natomiast powstanie połączenia na linii Wuhan-Pančevo, którego operatorami są Trans Eurasia i Metrans dało szansę na utrzymanie regularnego połączenia. Trans Eurasia i Metrans obsługuje również połączenie Wuhan-Małaszewicze.

3 sierpnia: chińsko-greckie rozmowy w kuluarach Szczytu Azji Wschodniej. Szefowie dyplomacji Chin i Grecji, Wang Yi oraz Nikos Dendias odbyli rozmowy podczas zorganizowanego w Kambodży Szczytu Azji Wschodniej. Obie strony zobowiązały się do dalszego pogłębiania wzajemnie korzystnej współpracy przez następne 50 lat.

5 sierpnia: pierwszy pociąg na trasie Wuhan-Konstanca. Skład liczący 50 wagonów towarowych wyruszył do nadmorskiej Konstancy z dworca kolejowego Wujiashan w Wuhan. Trasa obejmowała tranzyt przez terytorium Kazachstanu oraz Gruzji. Wewnątrz wagonów towarowych znajdowały się piece do hartowania szkła, tkaniny, sprzęt mechaniczny oraz inne produkty codziennego użytku.

15 sierpnia: ambasador Han Chunlin inicjatorem propagandowego biuletynu informacyjnego ChinActiv w Rumunii. Nowe narzędzie propagandowe chińskiej dyplomacji zostało zainicjowane krótko po wizycie przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie oraz decyzji Tallina i Rygi o opuszczeniu formatu współpracy Chin z państwami regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Biuletyn informacyjny – bo o nim mowa – nosi nazwę „ChinActiv”, powstał z inicjatywy wspomnianego wcześniej, nowego ambasadora ChRL, Han Chunlina. Jak twierdzi szef chińskiej misji dyplomatycznej w Rumunii, celem biuletynu jest stworzenie „autentycznej platformy informacyjnej o Chinach”, gdyż „świat wkroczył w erę eksplozji informacyjnej” (zob. kom.).

20 sierpnia: inauguracja Chińsko-Rumuńskiej Federacji Przedsiębiorstw.

Spotkanie, które odbyło się w wersji online, skupiło kilkunastu chińskich oraz rumuńskich przedsiębiorstw a także zaplecze merytoryczne w postaci przedstawicieli rumuńskich uniwersytetów. Działalność Federacji wpisano w aktywności związane z inicjatywą Pasa i Szlaku (zob. kom.).

22 sierpnia: prezes PowerChina z wizytą w Serbii.

Ji Xiaoyong odbył trzydniową wizytę, podczas której przeprowadził szereg badań i rozmów nad aktualnie prowadzonymi i potencjalnymi projektami. Ji spotkał się m.in. z serbskim ministrem finansów Sinişą Mali oraz ambasadorem ChRL w Serbii Chen Bo.

24 sierpnia: chińska firma zbuduje autostradę w BiH.

China State Construction Engineering Corporation (CSCEC) wybuduje 33-kilometrowy odcinek autostrady w północnej części Bośni i Hercegowiny. Stosowny kontrakt opiewający na sumę 392 mln EUR został już podpisany z rządem Republiki Serbskiej. Odcinek Vukosavlje-Brcko jest częścią korytarza łączącego Republikę Serbską z Serbią.

25 sierpnia: ambasador Han Chunlin odbył wizyty w ośrodkach akademickich, władz lokalnych oraz upraw rolnych.

Wizyty odbywały się głównie Okręgu Dymbowica oraz Parku Przemysłowym Priboiu. Ambasador wezwał wszystkie zainteresowane strony do rozwoju współpracy z ich chińskimi odpowiednikami. Ponownie wezwano do wykorzystania mechanizmów współpracy w ramach inicjatyw Pasa i Szlaku oraz formatu Chiny-EŚW. W obliczu blokowania chińskiego biznesu przez rumuński rząd centralny, działania ambasadora zamierzone są na wsparcie oddolnej inicjatywy mniejszych przedsiębiorców oraz władz lokalnych w celu wzrostu zainteresowania zawierania współpracy z podmiotami chińskimi.

26 sierpnia: Albania i Chiny planują rozwój współpracy dwustronnej?

W trakcie spotkania ambasadora ChRL Ding Zhou z ministrem finansów i gospodarki Albanii Deliną Ibrahimaj, przedstawiciel strony chińskiej nalegał na zwiększenie otwartości i promocję wzajemnych korzyści w związku ze współpracą z ChRL. Eksport Albanii do Chin wzrósł o 76% w ciągu pierwszych siedmiu miesięcy 2022 roku w porównaniu z analogicznym okresem w roku ubiegłym.

STOSUNKI USA-ROSJA-CHINY-UE NA BAŁKANACH

30 czerwca: debata dotycząca przenikania wpływów chińskich w Bułgarii.

Rumena Filipova, bułgarska badaczka Instytutu Analiz Globalnych (Institute for Global Analytics) dokonała obszernej analizy przenikania wpływów chińskich do państwa będącego członkiem multilateralnego formatu współpracy Chiny-EŚW. Jako główny czynnik przedstawiła prorosyjskie sentymenty kręgów biznesowych, politycznych a także medialnych. Według Filipovej, zacieśnienie się współpracy chińsko-rosyjskiej – zwłaszcza po 2014 roku – doprowadziły do przeświadczenia, iż prorosyjskie elity polityczno-biznesowe również powinny zostać pozytywnie nastawione do Chin. Dużą rolę odegrała również współpraca akademicka, gdyż jak stwierdziła, „w Bułgarii nie ma prawie żadnego uniwersytetu, bez względu na jego wielkość, który nie miałby powiązań z Chinami”. Ponadto w przestrzeni debaty publicznej, odnotowano brak odpowiednich regulacji, które ostatecznie doprowadziły do łatwego rozpowszechniania się prowschodnich przekazów zarówno mediów z Rosji jak i ChRL. Sytuację tę uwidoczniło szczególnie podejście do tematu rosyjskiej agresji na Ukrainę, gdzie część społeczeństwa, ale także przedstawiciele różnorodnych mediów i instytucji publicznych starało się zajmować neutralne stanowisko w kwestii wojny.

2 sierpnia: komentarz rzecznika ambasady ChRL w Rumunii do wizyty Nancy Pelosi na Tajwanie.

Rzecznik chińskiej placówki dyplomatycznej zgodnie z oczekiwaniami potępił wizytę Pelosi na Tajwanie oraz wyraźnie podkreślił, iż Na świecie jest tylko jedna Chińska Republika Ludowa, Tajwan jest niezbywalną częścią terytorium Chin, a rząd Chińskiej Republiki Ludowej jest jedynym prawowitym rządem reprezentującym całe Chiny. Wezwał również stronę amerykańską, aby przestała grać "kartą tajwańską" i przestała angażować się w "wykorzystywanie Tajwanu do kontrolowania Chin", przestała ingerować w sprawy Tajwanu i wewnętrzne sprawy Chin, a także przestała wspierać i pobłażać siłom separatystycznym "niepodległości Tajwanu" w różnych formach.

11 sierpnia: Estonia i Łotwa opuszczają chiński format 16+1.

Zarówno Tallin jak i Ryga zdecydowały o opuszczeniu multilateralnego formatu współpracy Chiny-EŚW. Jeszcze w kwietniu 2019 roku chińska dyplomacja odniosła niewątpliwy sukces propagandowy, rozszerzając powyższy format współpracy do siedemnastu państw. Od tego momentu możemy jednak mówić o równi pochyłej, jeśli chodzi o rozwój współpracy w ramach niniejszego formatu. W maju 2021 roku, Litwa jako pierwszy członek zdecydowała się na opuszczenie formatu 17+1, przywracając jego pierwotną numeryczną nazwę do 16+1.

Obecnie należy mówić o formacie 14+1, niemniej chińska dyplomacja próbując uniknąć kolejnych szkód wizerunkowych, jeszcze przed oficjalnym opuszczeniem formatu przez państwa bałtyckie, unikała liczbowej nazwy formatu, wspominając jedynie o formacie współpracy Chin z Europą Środkowo-Wschodnią, niejako antycypując rozwój wydarzeń.

KOMENTARZ

1. Biuletyn informacyjny „ChinActive” w Rumunii. Wraz z przekazaniem listów uwierzytelniających przez nowego ambasadora ChRL w Rumunii Han Chunlina, chińska placówka dyplomatyczna zainicjowała nowe narzędzie propagandy.

Nowe narzędzie propagandowe chińskiej dyplomacji zostało zainicjowane krótko po wizycie przewodniczącej Izby Reprezentantów USA Nancy Pelosi na Tajwanie oraz decyzji Tallina i Rygi o opuszczeniu formatu współpracy Chin z państwami regionu Europy Środkowej i Wschodniej. Biuletyn informacyjny – bo o nim mowa – nosi nazwę „ChinActiv”, powstał z inicjatywy wspomnianego wcześniej, nowego ambasadora ChRL, Han Chunlina. Jak twierdzi szef chińskiej misji dyplomatycznej w Rumunii, celem biuletynu jest stworzenie „autentycznej platformy informacyjnej o Chinach”, gdyż „świat wkroczył w erę eksplozji informacyjnej” a co za tym idzie chińska koncepcja 话语权 (*huayu quan*) – potęgi dyskursu staje pod znakiem zapytania.

Jak podkreśla Oana Despa na łamach portalu Radio Wolna Europa, wiodącymi kwestiami w pierwszym wydaniu biuletynu było ustosunkowanie się do wizyty Nancy Pelosi na Tajwanie. Jak wskazuje Despa, idzie to w parze z pozostałymi, oficjalnymi kanałami informacyjnymi, m.in. profilem ambasady na portalu Facebook. W nawiązaniu do „kwestii tajwańskiej”, chiński ambasador w biuletynie podkreślił, iż „to lekkomyślne posunięcie poważnie podważyło suwerenność Chin, poważnie ingerowało w wewnętrzne sprawy Chin, poważnie naruszyło wcześniejsze zobowiązania strony amerykańskiej oraz poważnie zagroziło pokojowi i stabilności w Cieśninie Tajwańskiej”.

Stanowi to mniej lub bardziej dosłowny sposób przedstawienia stanowiska Pekinu. Co ciekawe ten wątek dominuje a relacje bilateralne stanowią tylko 1/3 całości informacji zawartych w biuletynie. Zatem biuletyn ambasady ChRL w Rumunii należy traktować w kategoriach narzędzia propagandy rządu

w Pekinie, w dużej mierze odnoszące się do wzbudzających kontrowersje spraw międzynarodowych, których stroną jest ChRL.

Jak wskazuje rumuński politolog Sorin Ionita - zajmujący się badaniami chińskiej propagandy w prasie chińskojęzycznej, ale także w Rumunii, Bułgarii, Mołdawii i Ukrainie – istnieją dwa rodzaje narracji, którymi władze centralne posługują się do promowania swoich idei. Pierwszym z nich jest narracja wewnętrzna, skierowana do społeczeństwa chińskiego poprzez kanały mediów społecznościowych oraz strony internetowe odwiedzane głównie przez zwolenników KPCh. Chodzi tu zdecydowanie o legitymizowanie władzy Partii. Ionita charakteryzuje ten rodzaj narracji jako prymitywny, antyzachodni, często z użyciem niewybrednego języka. Przykładem tego ostatniego może być nazwanie Nancy Pelosi „szaloną staruszką”, po niedawnej wizycie w Tajpej. W kontekście drugiego typu prowadzonej narracji, który skierowany jest raczej do Chińczyków zamorskich oraz społeczności międzynarodowej, język jest bardziej wyważony i na próżno szukać obraźliwych epitetów w stronę władz państw Zachodu. Z jednej strony pokazuje to intencję zdyskredytowania i potępienia działań Zachodu, która ma na celu legitymizować działania KPCh na arenie międzynarodowej a z drugiej strony, narracja skierowana w głównej mierze do społeczności międzynarodowej ma na celu przedstawienie chińskiego stanowiska w racjonalny i stonowany sposób.

W raporcie amerykańskiego Center for European Policy Analysis (CEPA) analizującego chińskie wysiłki w ramach budowania sieci wpływów w państwach europejskich, działania te opisano jako „wykorzystanie przez Chiny narzędzi propagandy w Rumunii jako część szerszych wysiłków na rzecz obalenia zachodniej liberalnej demokracji i zaprezentowania się jako realna alternatywa”. Ponadto w powyższym raporcie przyjęto inny podział narracji stosowanej przez ChRL. W pierwszym z nich propaganda skierowana jest do rumuńskich elit politycznych. KPCh stara się podtrzymywać tradycyjnie dobre stosunki z rumuńskimi politykami, głównie skupiając się na członkach lewicowej Partii Socjaldemokratycznej (PSD). W tym względzie, na szczególną uwagę zasługiwały prochińskie nastroje u byłych premierów: Adriana Nastase, Victora Ponta oraz Vioricy Dancilii oraz wpływowych polityków tejże partii, wśród których są byli szefowie rumuńskiej dyplomacji: Theodor Melescanu oraz Adrian Severin. Drugim z nich jest przekaz skierowany do ogółu społeczeństwa, realizujący się głównie poprzez konto ambasady ChRL w Rumunii w serwisie Facebook, dziennik Kurier Narodowy (*Curierul National*) oraz rumuńskojęzyczna odsłona China Radio International.

Publikowanie biuletynu odbywa się w sytuacji, w której Rumunia staje się coraz mniej atrakcyjnym rynkiem dla Chin. Wynika to z braku posiadania przez Rumunię zaplecza technologicznego, który żywotnie wpisująoby się w interesy ChRL oraz z faktu, iż poprzez presję ze strony Unii Europejskiej oraz Stanów Zjednoczonych, rumuński rząd wyłączył możliwość udziału chińskich podmiotów w realizacji projektów infrastrukturalnych. Brak możliwości budowy infrastruktury kolejowej i drogowej a także nałożenie ograniczeń na potentata technologicznego Huawei w rozbudowę tamtejszej sieci 5G stanowi poważny problem dla chińskiej dyplomacji. Brak możliwości rozwoju współpracy w obszarze tworzenia nowych szlaków transportowych ze względu na uniemożliwienie tranzytu przez terytorium Rosji będzie prowadzić do wzmożonej aktywności propagandowej, aby zmieniać percepcję Chin w kraju i być może zyskać na czasie by ponownie wrócić do tematów gospodarczych.

2. Inauguracja Chińsko-Rumuńskiej Federacji Przedsiębiorstw. Spotkanie o charakterze online skupiło kilkunastu chińskich oraz rumuńskich przedsiębiorstw a także zaplecze merytoryczne w postaci przedstawicieli rumuńskich uniwersytetów. Pierwszym przewodniczącym Federacji stał się Zeng Xudong, który określił jej zadania jako promocję współpracy między chińskimi i rumuńskimi przedsiębiorcami a także promocję „przyjaznej i pragmatycznej współpracy” między przedsiębiorstwami z Chin i pozostałych krajów EŚW. Działalność Federacji wpisano w aktywności związane z inicjatywą Pasa i Szlaku.

Analizując ostatnią aktywność nowego ambasadora ChRL w Rumunii Han Chunlina, należy dojść do wniosku, iż w obliczu legislacyjnej blokady części chińskiego biznesu i inwestycji w kraju, chińska dyplomacja może skupić się na oddolnym podejściu (bottom-up) w kwestii wzmacniania współpracy gospodarczej i politycznej. Można powiedzieć, iż ponowna praca u podstaw ma posłużyć zmianie percepcji Chin w środowiskach władz lokalnych oraz biznesowego sektora MŚP, które to docelowo mają wywierać naciski na rząd centralny w celu zmiany polityki względem ChRL. W tym względzie w pierwszej kolejności należy wskazać na wspomniany wyżej biuletyn ChinActiv, którego zadaniem jest promocja chińskiego stanowiska, ale także ukazanie pozytywnego wpływu chińskiej obecności ekonomicznej na krajową gospodarkę. Jako drugą istotną kwestię należy wskazać wizyty Han Chunlina w ośrodkach akademickich, zakładach produkcji rolnej, parkach przemysłowych oraz spotkania z władzami lokalnymi.

Jeśli model rozwoju współpracy z rumuńskim sektorem MŚP oraz władzami lokalnymi okazałby się efektywny w Rumunii, można zakładać, iż mechanizm współpracy Chiny-EŚW również zostanie oparty na tych fundamentach,

szczególnie w państwach mniej skłonnych do podejmowania zobowiązań z dyplomacją chińską na poziomie centralnym. Umożliwiłoby to Pekinowi na utrzymanie mechanizmu współpracy, który po opuszczeniu prezydentów Litwy, Łotwy i Estonii jest w wyraźnym kryzysie i stanowi realny problem wizerunkowy dla Chin. Wówczas dyplomacja w Pekinie prawdopodobnie uznałaby taki stan rzeczy za naturalną ewolucję formatu, ostatecznie pozwalając zachować twarz szefowi chińskiego rządu Li Keqiangowi.

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

